

Journal of Social Sciences of Mus Alparslan University

anemoneHome page of the journal: <http://dergipark.gov.tr/anemon>**Aaştırma Makalesi Research Article**

Turkish Press Activities in The Context of Turkish Culture in North Macedonia: A Study on the Köprü Magazine

Edanur Görmən*, Gülhanım Karaoğlu**

Abstract: Balkan geography is a region that has been home to a Turkish population for centuries. In the volatile political history of the region, particularly the policies of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia, Turks were led to undertake intensive publishing activities to protect their language and culture. In this context, the local print media was utilized effectively, with newspapers and magazines published in the mother tongue. In the Balkans, the largest number of Turkish works were published in North Macedonia, and many magazines and newspapers were published in the region. One of these publications is the magazine Köprü, which started its publication life in Skopje in 2002. The aim of this study is to examine the Köprü magazine, which holds a significant place in Turkish press activities in the Balkans, and to analyze its role in the context of preserving and sustaining Turkish culture. It was concluded that the magazine, analyzed using a content analysis method, played a crucial role in protecting the national and cultural identity of Turks living in and around North Macedonia, as well as preserving the Turkish language through its press activities. The most common topics covered in Köprü magazine are Turkish culture, art, literature, language, history, education, religion and belief, Ottoman civilization and culture, and Turks living in Macedonia.

Keywords: Balkans, North Macedonia, Turkish culture, Turkish press, Köprü magazine.

Kuzey Makedonya’da Türk Kültürü Bağlamında Türk Basın Faaliyetleri: Köprü Dergisi Üzerine Bir İnceleme

Öz: Balkan coğrafyası, asırlardır bünyesinde Türk nüfusu barındıran bir bölgedir. Bölgenin değişken siyasi tarihinde özellikle Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti dönemindeki politikalar, Türkleri dil ve kültürlerini korumak adına yoğun bir yayın faaliyeti sürdürmeye sevk etmiştir. Bu bağlamda yazılı yerel basın oldukça etkin kullanılmış, ana dilde gazete ve dergiler neşredilmiştir. Balkanlarda en çok Türkçe eser Kuzey Makedonya’da basılmış, bölgede birçok dergi ve gazete çıkarılmıştır. Bu yayınlardan biri Üsküp’te 2002 yılında yayın hayatına başlayan Köprü dergisidir. Çalışmanın amacı Balkanlardaki Türk basın faaliyetleri arasında önemli bir yeri olan Köprü dergisini incelemek, Türk kültürünün korunması ve yaşatılması bağlamında derginin rolünü irdelemektir. İçerik analizi yöntemiyle ele alınan derginin, Kuzey Makedonya ve çevresinde yaşayan Türklerin millî ve kültürel kimliklerini koruması ve basın yayın faaliyetleri yoluyla Türkçe’nin yaşatılması noktasında önemli bir işlevi üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Köprü dergisinde en fazla ele alınan konular Türk kültürü, sanat, edebiyat, dil, tarih, eğitim, din ve inanç, Osmanlı medeniyeti ve kültürü, Makedonya’da yaşayan Türklerdir.

Keywords: Balkanlar, Kuzey Makedonya, Türk kültürü, Türk basını, Köprü dergisi.

* Y.L. Lecturer. Atatürk University Faculty of Communication, Department of Journalism

ORCID: 0000-0003-2107-4319 edanurgormen25@gmail.com.tr

** Assoc. Prof. Dr. Atatürk University Faculty of Communication, Department of Journalism

ORCID: 0000-0003-0043-7029 gul.kucukalkan@atauni.edu.tr

Cite as/ Citation: Görmən, E. & Karaoğlu, G. (2025). Turkish press activities in the context of Turkish culture in north Macedonia: A study on the Köprü magazine. *Anemon Mus Alparslan University Journal of Social Sciences*, 13(2), 792-812. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1689830>

Received/Received: 00 Month/Month 2025

Accepted/Accepted: 00 Month/Month 2025

Published/Publication: August 30/August 2025

E-ISSN: 2149-4622. © 2013-2025 Muş Alparslan University. Hosted by TUBITAK ULAKBİM DergiPark.

Introduction

The Balkans, which are diverse in terms of ethnic origin, possess a wealth of cultural and religious riches due to their geographical characteristics. Although the Turkish presence in the Balkans started with the migration of Turkish tribes from Central Asia to the Balkans in the sixth century (Hüseyinoğlu, 2015, p. 80), long-term and permanent relations were established during the Ottoman period. Rumelia became one of the most important lands of the Ottoman Empire after the conquest campaign launched by Süleyman Pasha in 1354 (Adalı, 1994, p. 63). Balkan lands lived under Ottoman rule for centuries. However, after the dissolution of the Ottoman Empire, the Rumelia Turks, the inheritors of an old and deeply rooted urban culture, became a minority in the countries where they lived. Turks preserved their language, religion, cultural assets and identity. They carried out activities to keep their culture alive in old cultural centers such as Skopje, Prizren, Thessaloniki, Bitola, Sarajevo, Plovdiv, Sofia, as well as in new centers such as Gümülcine, Pristina, Gostivar, Constanta, Shumen, Kırçali, Komrat (Islam, 2001, p. 56).

The most important means for the Turks living in the post-Ottoman Balkans to make their presence and voices heard were the press and broadcasting activities. The press is still an indispensable tool for the Turkish communities in the Balkans today. In this respect, the Turkish press in the Balkan countries should not be seen only as a medium of communication (Islam, 2001, p. 57). In this context, Turkish continued to exist as a spoken and written language in the post-Ottoman Balkans. The Turks maintained their culture in the regions where they lived through press and broadcasting activities in the Turkish language. Turks in the Balkans attempted to preserve their mother tongue within the constraints of the prevailing political and sociological environment. Turkish has been maintained not only as the language of education but also through newspapers and magazines. In the Balkan countries, newspapers and magazines were generally published and developed in the capitals of the countries and in areas where Turks lived in dense concentrations. In this respect, the Turks living in the region, to preserve their culture, utilized local print media to publish newspapers and magazines that promoted education and culture in their own language (Aliov, 2023, pp. 71-93).

Turkish Press and Publications in North Macedonia

Northern Macedonia was a region that remained under Ottoman rule for more than five centuries. With the Balkan Wars, the Ottoman Empire in the region came to an end (Sarıtunç, 2023, p. 33). After the Ottoman Empire's withdrawal from the region, now known as North Macedonia, it was divided into three parts among Greece, Bulgaria, and the Serbian Kingdom as a result of the Balkan Wars. The part of the Serbian Kingdom that remained was incorporated into Yugoslavia during this period and declared its independence in 1991, following the dissolution of Yugoslavia. After independence, the country faced a naming issue with Greece, and its name was subsequently changed to North Macedonia (Ödemiş, 2023, p. 444). Important statesmen and artists were raised in these lands, where the Ottoman Empire ruled, and which are woven with significant social, cultural, literary, and historical ties in terms of Turkish presence. However, the developments in the region following the decline of the Ottoman Empire negatively impacted the Turkish presence in the region. The Turks, who had been deprived of many rights until the Second World War, gained several rights, including the right to education in Turkish and the right to freedom of the press and media, following the establishment of the Federal Republic of Yugoslavia (Okumuş & Hakan-Kaçar, 2013, p. 268).

Due to the increasing pressure after the Balkan Wars, a large number of Turks migrated to Anatolia. Macedonian Turks, who became a minority in other Balkan countries, were deprived of many rights and lived under the sovereignty of the Serbian-Croat-Slovenian and Yugoslav kingdoms between 1912 and 1944 (Çelebi, 2015, p. 120). However, despite the adverse conditions in which they lived, Turks in the Balkans have carried out various activities to preserve their Turkish cultural heritage in many areas, including associations, educational and cultural institutions, non-governmental organizations, and media outlets. One of the most important of these is the press and broadcasting

activities. Magazines and newspapers published at certain intervals have been the carriers of culture and the voice of the Turks living in the region (Yıldız, 2019, p. 203). With the departure of the Ottoman Empire from the region, the Turks faced significant social and cultural challenges. The decrease in the population due to migration also reinforced this situation. Therefore, there were almost no periodicals between 1912 and 1944. The newspapers published were very short-lived (Çelebi, 2015, p. 121). After the 1908 proclamation of the Constitutional Monarchy, the weekly newspaper Yıldız, which had begun publication in Skopje, issued forty-seven issues over almost a year, and the newspaper ceased publication in 1910. Between the dissolution of the Ottoman Empire and the beginning of the Second World War, eleven newspapers were published in Macedonia: Rehber, Uhuve, Hak, Hak Yolu, Mücadele, Sosyalist Fecri, Yeni Vakit, Birlik, Seda-yı Millet, Işık, and Doğru Yol (Kaya, 1999, p. 253). The titles of the newspapers Hak ve Hak Yolu, Işık, Sada-yı Millet, Mücadele, Yeni Vakit and Doğru Yol, which were published in Macedonia between 1918 and 1941, were printed in Serbian as well as Turkish, and two pages of some issues of Doğru Yol were printed in Serbian (Kaya, 1999, pp. 253-256). The Yücel Movement had a significant impact on the establishment of the Turkish press in Macedonia. As a result of the intense efforts of the Yücel Movement, Birlik, the first Turkish newspaper in the region, was published in December 1944 (Ödemiş, 2023, p. 452). Birlik newspaper became the voice of the Turks in the region, as it was the only Turkish newspaper published in the Balkans after World War II. Following the closure of Birlik Newspaper after independence, new newspapers were needed. Accordingly, Yeni Balkan Newspaper began publication in 2006 with 16 pages. The newspaper aimed to bring together Turks in both Kosovo and Macedonia.

Pioner, a monthly children's newspaper published during the 1950-1951 academic year, Sevinç, a children's and youth magazine published in Skopje in 1951, Tomurcuk, a children's magazine published in 1957, and Sesler, the first issue of which was published in 1965, are important continuous publications published under the umbrella of the Union. Apart from these, Yeni Kadın (1949) Magazine, Vardar (1944) Magazine, El-Hilal (1987) Newspaper, Üçüncüler-Independent Culture Magazine (1994), Hikmet (2003) Magazine, Bahçe (2004) and Kardelen (2009) children's magazines, Sessiz Gemi-Turkish Language and Literature Magazine (2010) are among the important publications of the region. The newspapers and magazines that continue to be published today are as follows (Sarıtunç 34): Ufuk Magazine (2009), Kızıl Elma (2002), Ekol (2002), Grafiti (2003), Dere (2003), Haberci (2004), Ufuk (2009), Evlad-I Fatihan (2010), Köprü (2002).

There are over 70 state and privately owned radio organizations in Macedonia. According to the 2002 law, radio broadcasting in many different languages has become possible. In the country's multicultural environment, different cultures and languages were given the opportunity to be represented in radio broadcasting. The radios broadcasting in Turkish are Skopje Radio and Dost FM (Budak, 2011, p. 148). Since the Yugoslavia period until today, Skopje Radio and MRT 4 television channel have broadcast in Turkish, and the duration of these broadcasts has increased. Divan Publishing and Yeni Balkan Publishing, affiliated with the Bridge Association, are two publishing houses that publish books in Turkish. TimeBalkan, Yeni Balkan and Vardar Press continue to publish Turkish-language news websites on the internet (Lutviyi, 2022, pp. 264-265).

Aim

In the Balkans, most Turkish works have been published in North Macedonia, and many magazines and newspapers have been published. One of these publications is Köprü Magazine, which started its publication life in Skopje in 2002. The aim of this study is to examine Köprü Magazine, which holds a significant position among Turkish press activities in the Balkans, and to analyze the magazine's role in the context of preserving and sustaining Turkish culture.

Method

Since 2002, Köprü Magazine, which continues to be published, has fulfilled an important function in protecting the national and cultural identity of Turks living in and around Macedonia and preserving the Turkish language through its press and broadcasting activities. The fact that most Turkish works in the Balkan geography are published in Macedonia and that Turkish is accepted as the second official language in many cities of North Macedonia reveals the importance of Köprü Magazine in terms of Turkish culture and language.

In the study, Köprü magazine was analyzed using the quantitative content analysis method, and the magazine's place in the Turkish press in the Balkans and its role in preserving Turkish culture were examined. The primary purpose of the quantitative content analysis technique, which is frequently used, especially in analyzing written texts, is to code the content by creating categories and to determine the density of these categories based on the frequency of code repetition. Accordingly, all issues of the journal published and available in the archive of the Bridge Association were included in the study. While a total of 60 issues were analyzed within the scope of the research, the 7th, 10th, 11th, 12th, 18th, 25th, 31st, 59th, 60th, 61st, 62nd, 64th, 65th, 66th, 68th, 69th, 70th and 74th issues that were not available in the archive were excluded.

Findings

Purpose and editorial policy of the journal

Köprü magazine, which started its publication life in January 2002, was prepared by a group of university students in Skopje, the capital of Macedonia, with the support of Assoc. Prof. Dr. Hayati Yavuzer, the ideas of Oktay Ahmed and the help of Mehmet Belül, the Macedonian Representative of the Anatolian Development Foundation. The name of the magazine was suggested by Leyla Şerif Emin, who was inspired by the Fatih Sultan Mehmet Bridge, popularly known as the Vardar Bridge or Stone Bridge (İbrahimgil 47). In the first issue of the magazine, the responsible and editor-in-chief Âdem Bayram, in his article "Getting Started", explained the aims of the magazine with the following statements: "As Macedonian Turks, we, as Macedonian Turks, want to give a wide coverage to issues that reflect our cultural values and thus contribute to the awakening and raising of common cultural consciousness". Köprü magazine features articles on language, literature, history, culture, art, research, and reviews. In 2003, the magazine became an association under the name of Köprü Culture, Art and Education Association. Köprü magazine has continued its activities under the association's roof since 2003.

On November 2, 2009, Kardelen Magazine, a "Fun Education and Culture Magazine" for children aged 9-14, was published. On the inside cover of the 38th issue of the magazine, Kardelen children's magazine was announced with the title "For those we hope for". Divan Publishing and Yeni Balkan Publications, as two publishing houses that publish magazines and books within the association, make great contributions to Macedonia's culture, art, education and Turkish literature. Köprü magazine is the only magazine dedicated to "Culture, Art and Literature" that continues to be published in Skopje today. It is generally published quarterly except for some issues. During the magazine's publication process, numerous changes were made to its form and content. However, it has exhibited a conservative attitude in its publication policy. The writing staff consists of local writers. However, the writings of many writers from outside the country are also included. Leyla Şerif Emin, Avni Engüllü, Fahri Ali, Hüsrev Emin, Fahri Kaya, Ahmet Lökçe, Melahat Engüllü, Zeynel Beksac, Bekir Abdi, Recai Özcan, Süleyman Baki, Yaser Halim, Taner Güçlütürk, Saadet Nebi, Melek Seyfulai, Nedim Emin and Mehmed Arif.

Content of Köprü magazine

Köprü is a quarterly magazine that focuses on culture, art and literature. The magazine features a diverse range of literary and academic works, including essays, poems, stories, interviews, travel articles, research articles, symposia, and more. In Table 1, the contents of Köprü magazine are categorized by subject, and the number of magazines, total number of publications, and subcategories within these categories are provided.

Table 1. Genre and Subject Categories in Bridge Magazine

Category.	Number of Magazines	Total Number of Publications	Subcategories
Trial	All Numbers	529	Individual issues, Love, Love, Longing, Loneliness, Social Issues, Ottoman Civilization, Turkish Culture, Balkan and Macedonian Turks, Balkan Civilization, Skopje City, Society and Life, Migration, Culture-Art-Literature, Folklore, Nature, Geography, Language, Education, Religion, Homeland, Identity.
Poetry	All Numbers	548	Individual Issues, Love, Longing, Loneliness, Social Issues, Ottoman Civilization, Turkish Culture, Balkan and Macedonian Turks, Balkan Civilization, Society and Life, Migration, Culture, Art, Literature, Folklore, Nature, Geography, Language, Education, Religion, Homeland, Identity.
Story	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 13, 14, 17, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 43, 44, 46, 47, 56, 67.	55	Literature, Hometown, Life, Folklore, Migration and Expatriation, Individual Issues.
Travel Writing	3, 32, 33, 34, 35, 36, 45, 49, 76.	8	Migration, Geography, Life.
Article	2, 3, 5, 6, 13, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 73, 75, 76, 77, 78.	29	Language, Folklore, Personality, Ottoman Culture and Civilization, Art and Literature, Religion, Migration, Administrative Structure of Macedonia-Skopje, Society and Life, Press and Publication, Economy, Balkan Culture and Civilization.
Interview Conversations	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 55, 56, 58, 63, 67, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78.	46	Language, Religion, History, Culture, Art and Literature, Education, Ottoman Civilization, Macedonian Culture, Balkan Culture, Press and Publication, Folklore, Foundations, Poet-Writer, Migration, Diplomacy, Politics.
Research	15, 16, 17, 19, 26, 42, 46, 49.	11	Religion, Ottoman Civilization, Balkan Culture, Education, Life, Personality.
Symposium	57.	9	Religion, Politics, Migration, Language, Ottoman Culture and Civilization in the Balkans.
Spiritual Leaders and Important Personalities	1, 3, 5, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 24, 26.	16	Culture-Art-Literature, Language, Folklore, Turkish Culture, Religion.

Essays are one of the most important literary genres in the magazine. The essays of Leyla Şerif Emin, the writer and poet who wrote the most works in the journal, come to the forefront. At the same time, Kefayet Abdürrahman Tahir, Fahri Kaya, Fahri Ali, Avni Engüllü, Abdülkadir Hayber, Recai Özcan, Ahmet Lökçe, Sevba Abdula, Saadet Nebi, Taner Güçlütürk, Seyyid Emin, Mümin Ali, Melek Seyfulai and Mehmet Arif are among the important essayists who wrote in the magazine. Many authors have recurring topics in the magazine. Important personalities, such as Fahri Kaya, Yahya Kemal Beyatlı, and Mehmet Akif Ersoy, were highlighted, and the writers provided extensive coverage of these personalities in their articles. In issue 46, a special issue was published in honor of Fahri Kaya, one of the most important poets and writers of Macedonian Turks. The magazine included articles by writers about Fahri Kaya, which is a notable example of this. Likewise, in issue 76, due to the death of Fahri Kaya, articles about Fahri Kaya were also included. Articles introducing and describing Yahya Kemal Beyatlı and Mehmet Akif Ersoy were frequently included in the magazine. The essays published in the magazine are mainly about love, love, longing, loneliness, social issues, Ottoman civilization, Ottoman culture and heritage, Turkish culture, Balkan and Macedonian Turks, Balkan civilization, Skopje city, society and life, migration, culture-art-literature, folklore, nature, geography, language, education, religion, homeland, identity.

Another important genre that stands out in the magazine is poetry. Poetry is featured extensively in the magazine. The poems of Abdülfettah Rauf and Necati Zekeriya were included on the front cover or the inside of the back cover. Based on this, the magazine followed a publication policy in line with these two poets. Abdülfettah Rauf generally dealt with religion and homeland in his poems. Necati Zekeriya, on the other hand, focused more on national issues. İlhami Emin, Melahat Engüllü, Hüsrev Emin, Avni Engüllü, Fahri Ali, Leyla Şerif Emin, Fahri Kaya, Şükriye Yusuf, Sabit Yusuf, Bekir Abdi, Rıfat Emin, Bahar Yusuf, Zeynel Beksaç, Bennu Musli, İskender Muzbeg, Taner Güçlütürk, Yaser Halim, Gülasfi Melani, Naciye Hasan, Seyhan Yakupi, Esra Süleyman, Hayati Yavuzer, Mehmed Arif and Mümin Ali are the poets who stand out with their poems. There are also poems by numerous amateur poets, as well as an anonymous poem. In the poems, as in the essays, love, love, longing, loneliness, social issues, Ottoman civilization, Ottoman culture and heritage, Turkish culture, Balkan and Macedonian Turks, Balkan civilization, society and life, migration, culture-art-literature, folklore, nature, geography, language, education, religion, homeland, identity are the subjects of the poems. There are also recurring poem titles of poets in the magazine.

After essays and poetry, the magazine also focused on the story genre. Vasfi Samim's stories stand out in the magazine. Önder Özgürlü, Leyla Şerif Emin, Sevim Bahtiyareviç, Oktay Ahmed, Nurel Kain, Erman Şaban, Hayati Yavuzer, Neyat Süleyman, Enis Emin, Beyza Kazım, Şennur Süleyman, Zekeriya İbrahim, Suat Engüllü, Suat Abdürrahman, Aysel Doko, Salih Gün, Süleyman Sait, Lütfü Seyfullah, Muhammed Barış, Semra Nanuş, Nuran Yılmaz, Şükriye Yusuf, Vasfi Samim, Ahmet İgciler, Sadiye Emin, Fahri Kaya, Avni Abdullah and Ceyda Lama are the important story writers in the magazine. The magazine also included stories on personal issues, literature, hometown, life, folklore, migration and expatriation. The magazine featured a few travel articles. Articles by Kefayet Abdürrahman, Halime Yıldız, Süleyman Dağ and Seyyid Emin were published. Topics such as migration, geography, Anatolia and life were included in travel articles. Another literary genre included in the magazine is the article. Süleyman Baki, Ömer Fatih Üskübi, Nazım İbrahim, Necati Çayırılı, Abide Doğan, Kadriye Süleyman, Yeliz Daut, İbrahim Yusuf, Fatih Süleyman, İdris Bostan, Önder Bayır, Ahmet Şerif, Abdülmecit Nuredin, Gragi Georgiev, Fahriye Emgili, Fatih Murtezan, Tahir N. Üskübi, Buse Çelik Kader, Ertuğrul Karakuş, Sezer Salihi, Ataullah Aliyi and Fahri Kaya are among the important article writers. The magazine features numerous articles on the Turkish language, folklore, personality, Ottoman cultural heritage and civilization, art and literature, religion, migration, the administrative structure of Macedonia-Skopje, society and life, press and publication, economy, Balkan culture, and civilization. The interviews, conversations and questionings in almost every issue of Köprü magazine address all areas of society. Interviews with experts and prominent individuals in various fields, including literature, art, education, and history, constitute an important part of the magazine. The interviews, conversations, and questionings in the magazine primarily focus on topics such as language, religion, history, culture,

art, literature, education, Ottoman civilization, Macedonian culture, Balkan culture, press and publication, folklore, foundations, poets, writers, immigration, diplomacy, and politics.

Research articles are also included in the journal. Muhammed Aruçi, Yusuf Hamzaoglu, Muharrem Yahya, Cemal Aydın, Fahri Kaya and Süleyman Baki are among the important research writers. Topics such as religion, Ottoman civilization, Balkan culture, education, life and personality are discussed. The 57th issue of the journal was dedicated to the symposium "Values Lost in the Balkans after the Ottoman Empire," held on June 8, 2013, in Skopje, Macedonia, marking the 100th anniversary of the Balkan Wars. The symposium papers of İsmail Mangaltepe, Ali Fuat Örenç, Dragi Georgiev, Zekeriya İbrahimi, Ahmet Şerif, Kosta Balabanov, Adnan Şerif, Nuredin Ahmeti and H. Yıldırım Ağanoğlu were included. The Symposium covered topics such as religion, politics, migration, language, Ottoman culture and civilization in the Balkans.

Especially in the "Introducing Our Spiritual Leaders" section of the magazine, valuable poets, writers, and important individuals who have shaped Turkish literature, culture, and heritage in North Macedonia, as well as those who have pioneered the young generation, have been introduced and described in articles. Cultural news and aphorisms were included in all issues of the magazine. In the "From Our Folklore" section, tales, lullabies, folk songs and manis of the Balkans and Macedonian Turks are included. In the "Our Associations" section, the associations organized by the Turks in Macedonia were introduced. Works from the shelves of the Poet Aşık Çelebi library, the "Let's get to know our classical Turkish writers" section, and book introductions were introduced. New sections were also introduced in the magazine, but these sections were featured in only one or two issues. These; periodicals, bibliography of Fahri Kaya's published books, the opening speech made by the president of our association at the opening ceremony of our association center and library, our lost values, Bridge virtual world conversations-reader letters, interviews with East Macedonian students, graduation theses of graduates of the Department of Turcology of the Faculty of Philology of St. Cyril Metodi University in order to contribute to Macedonian Turkish Literature, film analysis, selections from the magazine Sesler, symposium proceedings on values lost in the Balkans after the Ottoman Empire.

The contents of Köprü magazine in the context of Turkish culture

After the Ottoman rule in the Balkans, the Balkan peoples, who lived alongside Turks, were directly influenced by Turkish language and culture. However, after the Ottoman Empire, Turks became a minority in the Balkans and were subjected to cultural imperialism. In this process, maintaining the Turkish language and culture is crucial, and the role of media activities is significant. The analysis of the contents of Köprü magazine in the context of Turkish culture is given in Table 2.

Table 2. Content Distribution of Bridge Magazine in the Context of Turkish Culture

Category.	Number of Magazines	Total Number of Publications	Subcategories
Language	2, 5, 6, 37, 38, 44, 63, 71.	8	Interview, Article, Poem, Essay,
Ottoman Turkish Heritage and Civilization	1, 2, 3, 5, 9, 13, 17, 23, 24, 27, 28, 34, 41, 51, 57, 76, 77, 78.	29	Essay, Poem, Poetry, Interview, Research, Conversation.
Balkan Culture and Civilization	22, 67, 73	3	Research, Essay, Article,
Balkan and Macedonian Turks	3, 6, 51, 57, 73	7	Essay, Poem, Interview,
Skopje City	5, 48, 55, 58	6	Poetry, Essay,
Migration	51	1	Poetry,
Folklore	3, 5, 50, 57, 58	5	Trial
Geography	45, 56, 75, 76	4	Travel writing, Essay.

History	2, 4, 5	3	Interview, article.
Culture, Art and Literature	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 14, 15, 20, 23, 29, 32, 33, 38, 39, 40, 46, 50, 63, 77	34	Interview / Conversation, Essay/Article, Questioning,
Education	4, 13, 30	4	Interview, Essay,
Religion-belief	2, 6, 19, 53,	4	Essay, Research, Poem,
Press and Publication	6, 8, 13, 16, 21.	6	Article, Essay,

Turkish culture, art and literature are the most frequently covered subjects in Köprü magazine, with 34 articles. The fact that culture is a spiritual force and a binding element that constitutes unity was frequently discussed in the articles, which featured content on language, art, belief and value systems, customs and traditions, Turkish folk literature, and contemporary Turkish literature. The importance of using the Turkish language, reading Turkish newspapers and magazines, listening to Turkish radio broadcasts, and attending cultural events organized in the Balkan countries and in Macedonia, where Turks reside in large numbers, was emphasized in terms of preserving Turkish culture. The functionality of Rumelia cultural nights organized in Turkey, in terms of the representation of Macedonian Turks and the difficulties and oppression Turks face as a minority in the Balkans, are other topics that have attracted attention. Three articles were published on the marriage and wedding customs of Macedonian Turks, as well as local culinary products.

In various articles on folklore, calls have been made for the research and compilation of folk songs, manis, and fairy tales, especially the Prizren dialect sayings of Macedonian Turks. The Yörük Turkish communities living within the borders of Macedonia, the efforts of teacher-writer Hüseyin Süleyman, one of the Turkish intellectuals who compiled and published folklore after the Second World War, and the work of the Doğru Yol Turkish Culture and Art Association are noteworthy articles.

One of the most frequently discussed topics in the magazine is the historical and cultural artifacts from the Ottoman period. Monuments such as the Stone Bridge, Davut Pasha Bath, Grand Bazaar, Turkish Bazaar, Burmese Mosque, Raven Mosque, Simnitsa Mosque, and Ottoman-era Clock Towers are analyzed. The general content of the articles is that the artifacts reflecting Ottoman civilization and culture are a great wealth for Macedonia, an important part of the social memory; however, various studies should be carried out to preserve them for future generations. It has dealt with effects such as the destruction of most of the Ottoman artifacts during the communist regime and the destruction of many artifacts in the Skopje earthquake. Solution proposals, such as restoration works, revitalization of the cultural foundation, and active participation of Turkish youth in cultural activities, were emphasized.

In the language-themed articles, it was generally emphasized that language is an integral part of identity and that a nation expresses itself, its life, culture, beliefs, understanding of the state, sense of history, traditions, customs, folklore, and much more through language. It was emphasized that the Turkish language demonstrates Turkish presence in the Balkans and will continue to carry Turkish culture into the future. One of the most common topics covered in the articles is the deprivation of Turks from receiving education in their mother tongue and the oppression and prohibitions against Turkish. Different authors have expressed that the Turks of Rumelia stood on Turkish watch in order to preserve their identity, keep their traditions and customs alive, and carry them into the future with the same values.

Articles on religion and belief focus on madrasas, the tradition of the Mawlid, religious festivals, and the unifying power of mosques. The importance of Ottoman artifacts being open to all communities and the tolerance that facilitated the peaceful coexistence of Macedonians, Albanians, Bosnians, Serbs, Roma, Vlachs, and other nationalities for centuries was mentioned, and it was emphasized that they gathered around Turkish institutions, especially in worship centers.

In articles on history, the need to protect the heritage of Turks living in the Balkan region for centuries was emphasized, as was the importance of historical studies. It was also mentioned that the

Balkans are an integral part of Turkish history. In another article, the phenomenon of migration and forced migrations to Anatolia was covered.

In the articles on education, the emphasis was on education in the mother tongue and the acquisition of the Turkish language. It was emphasized that the language is the most important tool for preserving and transmitting Turkish culture to future generations, and it was argued that the Turkish language should be preserved despite the challenges faced by minority groups.

The focus of the articles dealing with the lives of Balkan Turks in general and Macedonian Turks in particular is on unity around Turkish culture and the Turkish language, despite political differences of opinion. The importance of institutions providing education in the mother tongue and broadcasting organizations in promoting Turkish unity is emphasized. In addition, the responsibilities and importance of Turkish non-governmental organizations in preserving the Turkish identity and raising conscious Turkish generations who do not break away from their history are emphasized.

The prominent theme in the articles on the city of Skopje is that Skopje was an Ottoman city, characterized by its bazaar, fountains, inns, mansions, mosques, baths, and madrasahs. There are Turkish traces in almost every part of the city, and the city gains meaning through its Turkish cultural heritage. The cultural reflections presented here were compared with those of Anatolian cities, and it was explained that Skopje is an heirloom of its ancestors and a Turkish land.

Discussion

Balkan lands have been the cradle of rich cultures and different civilizations, and have been home to Slavic-Christian and Turkish-Islamic cultures and civilizations. There are deep traces of Turkish culture in the Balkans, a region that serves as a crossroads where diverse societies intersect. The Ottoman Empire, which ruled the region for more than five centuries, ensured stability in political, economic, commercial, and cultural terms. As a result, the region was Turkified in a short time through its systematic settlement policy. Balkan peoples living together with Turks, who spoke the Turkish language and were influenced by Turkish culture. Thus, Turkish culture has been the most significant source of inspiration for Balkan culture for centuries. Despite the complex political relations of the 19th and 20th centuries and the negative effects of the migrations and social fluctuations experienced in this process, the Balkan lands still preserve their characteristic of being a Turkish cultural center.

Turkish media in the Balkans began in the last quarter of the 19th century. After the dissolution of the Ottoman Empire and the migration to Anatolia, Turks, who were a minority community in the Balkans, had to preserve their language, religion, cultural assets, and identity. They focused on press and broadcasting activities to make their voices heard. In this process, in terms of preserving the Turkish language and culture, the share of press activities and the Turkish press is quite substantial. The Turks, who sought to preserve their mother tongue within the constraints of the political and sociological environment, utilized local print media to maintain their culture, publishing newspapers and magazines that were pioneers in education and culture in their own language. However, this situation was not easy after the Ottoman withdrawal from the region. With the establishment of Yugoslavia, Turks took numerous initiatives to protect their rights and freedoms, particularly in the religious and cultural spheres. The disintegration of Yugoslavia had a profound impact on media life, as many newspapers and magazines were forced to close. However, despite all the negativity, Macedonian Turks continued to work in the press to protect their identity and values, and to maintain the existence of the Turkish language and culture in these lands. In this context, the largest number of Turkish newspapers, magazines and books in the Balkans were published in Macedonia. During the period of the In Duringis, Köprü magazine, published in Skopje in 2002, is one of these publications, with articles on Turkish existence, culture, art, literature, and folklore to the present day.

Köprü magazine is a periodical that focuses on culture, art and literature. The magazine features a diverse range of important works, including essays, poems, stories, interviews, travel articles, research articles, and symposia. There are also sections such as Proverbs, Culture News, Folklore, Spiritual

Leaders, Book Introduction and Analysis, and Art Nursery. In the articles published in the magazine, the city of Skopje and the city's national, cultural and historical heritage, the Vardar River that witnesses history, Ottoman cultural heritage and artifacts, values lost with the Ottoman withdrawal from the region, the lives and problems of Macedonian Turks, Balkan Civilization, Turkish identity, Turkish language, love, longing, migration, literature, art, literary values, Anatolia, Islamic religion and music. In the magazine, there are essays, poems, stories, travelogues, articles, interviews, research, symposiums and biographies of important personalities on social issues, Ottoman civilization, Turkish culture, Balkan and Macedonian Turks, Skopje city, migration, folklore, nature, geography, culture-art-literature, language, education, religion, homeland, identity, love, love, longing, loneliness, expatriation, foundations, poet-writer, diplomacy, politics, press-publication activities. In the context of Turkish culture, the most emphasized subjects in Köprü magazine are Turkish culture, art, and literature. Turkish culture, art and literature were covered in a total of 21 issues and 34 publications. This is followed by Ottoman heritage and civilization, with a total of 29 publications in various genres, including essays, poetry, interviews, and research. The least emphasized topic in the magazine is the forced migration to Anatolia.

Continuing its 22 years of continuous publication, Köprü magazine serves as a bridge for Turks living in and around Macedonia. Köprü Magazine plays a crucial role in preserving the identity of Turks and maintaining the vitality of the Turkish language through its press and broadcasting activities. Many writers, journalists and publishers who grew up in the magazine try to keep the Turkish language alive and maintain the Turkish press in the region. In this respect, the magazine, which is still published today, holds great importance for the Turkish press in the region. Developments in the Balkans have consistently impacted press and publishing activities throughout various periods. The primary objective of most Turkish publications in the Balkan lands is to maintain the Turkish presence in the region and preserve the Turkish language. Accordingly, the Turkish press in the Balkans has undertaken an important task in strengthening the ties of Turks to their past and preserving the language, culture, and identity of the Turkish communities in the region. The need for Turkish-language publications in the region, from past to present, reveals the importance of Köprü magazine's contribution to the Turkish press.

Conclusion

Language is one of the cornerstones of Turkish presence in the Balkans and a crucial element of Turkish identity. In this context, Turkish publications play a crucial role in ensuring the continuity of cultural heritage, preserving national and spiritual values, and fostering a sense of connection between generations. Additionally, Turkish-language press and broadcasting activities in regions such as Macedonia, where the Turkish population is not the majority, help strengthen the ties between Turks in the Balkans and Turkey. Therefore, publishing in Turkish in the region is not only important in terms of ensuring the continuity of the language, but also in preserving cultural identity and creating a common ground where historical ties are maintained. Macedonia is the place in the Balkans where Turkish publications, including newspapers, magazines, and books, are printed. After the dissolution of Yugoslavia, although there was stagnation in press and broadcasting activities, many of which were carried out under state monopoly, Macedonian Turks continued their press and broadcasting activities to maintain the existence of the Turkish language and culture. Launched in 2002, Köprü Magazine is one of these important publications.

Köprü Magazine, the only Turkish culture, art, and literature magazine in North Macedonia, continues its uninterrupted publication life. The magazine, which serves as a repository of Turkish culture in various fields, from literature to art, plays a crucial role in preserving cultural values and facilitating cultural transmission. Köprü magazine, which strives to reach readers with topics such as Turkish civilization, historical artifacts, traditions, and the mother tongue, holds great importance in the struggle to preserve the values of those who remained in the region amid the historical process that

profoundly affected the Turks. Many writers, journalists and publishers who grew up in the magazine try to keep the Turkish language alive and to continue the Turkish press in the region. In this respect, the magazine, which is still published today, holds great importance for the Turkish press in the region.

Disclosure Statements

1. Declaration of the contribution of the researchers: Concept –E.G/G.K.; Design- E.G/G.K; Supervision- E.G/G.K; Resources- E.G; Data Collection and/or Processing- E.G; Analysis and/or Interpretation- E.G/G.K; Literature Search- E.G/G.K; Writing Manuscript- E.G/G.K; Critical Review- E.G/G.K.

2. Conflict of interest: There is no conflict of interest.

3. Ethics Report: This study does not require ethics committee approval as it is not based on data collection on humans and animals.

4. Research Model: The study is a research article.

5. Disclosure: This study was prepared by the first author under the supervision of the second author at Atatürk University, Institute of Social Sciences, Department of Journalism, with the title "The Course of Post-Ottoman Turkish Press in the Balkans: A Study on Skopje Köprü Magazine" at Atatürk University, Institute of Social Sciences, Department of Journalism under the supervision of the second author. This thesis was supported by Atatürk University within the scope of the BAP project. Project ID:12582

TÜRKÇE SÜRÜM

Giriş

Etnik köken bakımından çeşitlilik gösteren Balkanlar, coğrafi özelliklerine bağlı olarak birçok farklı kültürel ve dini zenginliği barındırmaktadır. Balkanlardaki Türk varlığı, altıncı yüzyılda Türk kavimlerinin Orta Asya'dan Balkanlara olan göçleriyle başlamış (Hüseyinoğlu, 2015, s. 80) olsa da uzun süreli ve kalıcı ilişkiler Osmanlı döneminde sağlanmış, Süleyman Paşa'nın 1354 yılında başlattığı fetih harekâtı ve sonrasında Rumeli, Osmanlı Devleti'nin en önemli topraklarından biri olmuştur (Adalı, 1994, s. 63). Balkan toprakları asırlarca Osmanlı hükümlerinin altında yaşamıştır. Ancak Osmanlı'nın dağılmasının ardından eski ve köklü bir şehir kültürünün mirasçısı olan Rumeli Türkleri, yaşadıkları ülkelerde birer azınlık durumuna düşmüştür. Türkler dillerini, dinlerini, kültür varlıklarını ve kimliklerini muhafaza etmiş, Üsküp, Prizren, Selanik, Manastır, Saraybosna, Filibe, Sofya gibi eski kültür merkezlerinin yanı sıra Gümülçine, Priştine, Gostivar, Köstence, Şumnu, Kırçali, Komrat gibi yeni merkezlerde kendi kültürlerini yaşatmaya yönelik faaliyetlerde bulunmuştur (İslam, 2001, s. 56).

Osmanlı sonrası Balkanlarda yaşayan Türklerin varlıklarını ve seslerini duyurmak için en önemli araçları basın yayın faaliyetleridir. Basın, Balkanlardaki Türk toplumlar için günümüzde de vazgeçilmez bir araçtır. Bu açıdan Balkan ülkelerindeki Türk basınına sadece bir haberleşme ortamı olarak görmemek gerekir (İslam, 2001, s. 57). Bu bağlamda, Osmanlı sonrası Balkanlarda Türkçe, varlığını konuşma ve yazı dili olarak devam ettirmiştir. Türkler yaşadıkları bölgelerde kendi kültürlerini, Türkçe olarak basın yayın faaliyetleri ile yaşatmıştır. Balkanlardaki Türkler, ana dillerini siyasi ve sosyolojik ortamın sağladığı koşullar içinde canlı tutmaya çalışmıştır. Türkçe yalnızca eğitim dili olarak değil, aynı zamanda gazete ve dergi yoluyla devam ettirmiştir. Balkan ülkelerinde genellikle gazeteler ve dergiler ülkelerin başkentleri ve Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde yayınlanmış ve gelişim göstermiştir. Bu açıdan bölgede yaşayan Türkler, kültürlerini yaşatmak adına yerel yazılı basını kullanarak kendi dillerinde eğitim ve kültürün öncüsü olan gazete ve dergiler çıkarmıştır (Aliov, 2023, ss. 71-93).

Kuzey Makedonya'da Türkçe Basın-Yayın

Kuzey Makedonya Osmanlı İmparatorluğunun beş yüzyıldan fazla hâkimiyetinde kalan bir bölge olmuştur. Balkan savaşları ile bölgedeki Osmanlı İmparatorluğu süreci sona ermiştir (Sarıtunç, 2023, s. 33). Osmanlı Devleti'nin bölgeden çekilmesinden sonra günümüzde Kuzey Makedonya olarak adlandırılan bölge Balkan savaşları sonucunda Yunanistan, Bulgaristan ve Sırp Krallığı arasında üç parçaya bölünmüştür. Sırp krallığına kalan bölüm sonraki dönemde Yugoslavya içerisinde yer almış ve sonrasında Yugoslavya'nın dağılması ile 1991 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. Bağımsızlık sonrası ülke Yunanistan ile isim sorunu yaşamış ve ismi Kuzey Makedonya olarak değişmiştir (Ödemiş, 2023, s. 444). Osmanlı'nın bölgede hüküm sürdüğü, Türk varlığı açısından önemli sosyal, kültürel, edebi ve tarihi bağlarla örülü bu topraklarda önemli devlet adamları ve sanatkarlar yetişmiştir. Ancak Osmanlı'dan sonra bölgede yaşanan gelişmeler, bölgedeki Türk varlığını olumsuz yönde etkilemiştir. İkinci Dünya savaşına kadar birçok haktan yoksun bırakılan Türkler, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra başta Türkçe eğitim öğretim hakkı olmak üzere, basın yayın hayatı gibi birçok hakka sahip olmuştur (Okumuş & Hakan-Kaçar, 2013, s. 268).

Balkan savaşları sonrasında artan baskı nedeniyle, Türklerin büyük bir kısmı Anadolu'ya göç etmiştir. Diğer Balkan ülkelerinde olduğu gibi azınlık konumuna düşen Makedonya Türkleri, birçok haktan mahrum kalmış, 1912-1944 yılları arasında Sırp-Hırvat-Sloven ve Yugoslav krallıklarının egemenliği altında yaşamıştır (Çelebi, 2015, s. 120). Ancak yaşadıkları olumsuz şartlara rağmen Balkanlar'daki Türkler dernekler, eğitim ve kültür kuruluşları, sivil toplum örgütleri, basın yayın organları gibi pek çok alanda Türk kültür mirasını canlı tutmak için çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. Bunların içerisinde en önemlilerinden birisi de basın yayın faaliyetleridir. Belirli aralıklarla çıkan dergi ve gazeteler birer kültür taşıyıcısı ve bölgede yaşayan Türklerin sesi olmuştur (Yıldız, 2019, s. 203). Osmanlı Devleti'nin bölgeden ayrılışıyla Türkler sosyal ve kültür alanında ciddi sorunlar yaşamıştır.

Göçlerle nüfusun azalması da bu durumu pekiştirmiştir. Dolayısıyla 1912-1944 yılları arasında sürekli yayınlar yok denecek kadar az olmuştur. Yayınlanan gazeteler ise çok kısa soluklu çıkmıştır (Çelebi, 2015, s. 121). 1908 Meşrutiyetin ilanından sonra Üsküp'te yayın hayatına başlayan haftalık Yıldız gazetesi, bir yıla yakın bir zamanda kırk yedi sayı çıkmış, 1910 yılında gazetenin yayın hayatına son verilmiştir. Osmanlı'nın dağılmasından İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına kadar Makedonya topraklarında Rehber, Uhuvet, Hak, Hak Yolu, Mücadele, Sosyalist Fecri, Yeni Vakit, Birlik, Seda-yı Millet, Işık, Doğru Yol olmak üzere on bir gazete yayınlanmıştır (Kaya, 1999, s. 253). 1918-1941 yılları arasında Makedonya'da çıkan Hak ve Hak Yolu, Işık, Sada-yı Millet, Mücadele, Yeni Vakit ve Doğru Yol gazetelerin başlıkları Türkçe haricinde Sırpça, Doğru Yol gazetesinin ise kimi sayılarının ikişer sayfası Sırpça olarak basılmıştır (Kaya, 1999, ss. 253-256). Makedonya'da Türkçe basın yayın hayatının başlamasında Yücel Hareketinin etkisi olmuştur. Yücel Hareketinin yoğun çabaları neticesinde Aralık 1944'te bölgenin ilk Türkçe gazetesi olan Birlik gazetesi yayın hayatına başlamıştır (Ödemiş, 2023, s. 452). Birlik gazetesi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Balkanlarda çıkan tek Türkçe gazete olarak bölge Türklerinin sesi olmuştur. Birlik Gazetesinin bağımsızlıktan sonraki dönemde kapatılmasıyla yeni gazetelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu doğrultuda Yeni Balkan Gazetesi 2006 yılında 16 sayfa olarak yayın hayatına başlamıştır. Gazete hem Kosova hem de Makedonya'daki Türkleri bir araya getirmeyi amaçlamıştır.

1950-1951 eğitim öğretim döneminde ayda bir yayınlanan çocuk gazetesi Pioner, Üsküp'te 1951 yılında yayın hayatına başlayan çocuk ve gençlik dergisi Sevinç, 1957'de yayımlanmaya başlayan çocuk dergisi Tomurcuk ve 1965 yılında ilk sayısı yayımlanan Sesler dergisi, Birlik çatısı altında çıkan önemli sürekli yayınlardır. Bunlar dışında Yeni Kadın (1949) Dergisi, Vardar (1944) Dergisi, El-Hilal (1987) Gazetesi, Üçüncüler-Bağımsız Kültür Dergisi (1994), Hikmet (2003) Dergisi, Bahçe (2004) ve Kardelen (2009) çocuk dergileri, Sessiz Gemi-Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi (2010) bölgenin önemli yayınlarından. Günümüzde yayın hayatına devam eden gazete ve dergilerin devamı şu şekildedir (Sarıtunç 34); Ufuk Dergisi (2009), Kızıl Elma (2002), Ekol (2002), Grafiti (2003), Dere (2003), Haberci (2004), Ufuk (2009), Evlad-I Fatihan (2010), Köprü (2002).

Makedonya'da 70'in üzerinde devlete ve özel sektöre ait radyo kuruluşları bulunmaktadır. 2002 tarihli yasa hükümleri gereğince birçok farklı dilde radyo yayını yapma imkânı doğmuştur. Ülkenin çok kültürlü ortamına uygun olarak radyo yayıncılığında da farklı kültürler ve dillerin kullanılması imkânı verilmiştir. Türkçe yayın yapan radyolar Üsküp Radyosu ve Dost FM'dir (Budak, 2011, s. 148). Yugoslavya döneminden günümüze kadar Üsküp Radyosu ve MRT 4 televizyon kanalında Türkçe yayınlar yapılmış ve bu yayınların sürelerinde artış olmuştur. Köprü derneğine bağlı Divan yayıncılık ve Yeni Balkan yayınları Türkçe kitap neşreden iki yayınevidir. TimeBalkan, Yeni Balkan ve Vardar Press ise internet ortamında Türkçe yayın yapan haber siteleri olarak yayın hayatına devam etmektedir (Lutviyi, 2022, ss. 264-265).

Amaç

Balkanlarda en çok Türkçe eser Kuzey Makedonya'da basılmış, birçok dergi ve gazete çıkarılmıştır. Bu yayınlardan biri Üsküp'te 2002 yılında yayın hayatına başlayan Köprü Dergisidir. Çalışmanın amacı Balkanlardaki Türk basın faaliyetleri arasında önemli bir yeri olan Köprü Dergisini incelemek, Türk kültürünün korunması ve yaşatılması bağlamında derginin rolünü irdelemektir.

Yöntem

2002 yılından beri yayın hayatına devam eden Köprü Dergisi, Makedonya ve çevresinde yaşayan Türklerin milli ve kültürel kimliklerinin korunması ve basın yayın faaliyetleri yoluyla Türkçe'nin yaşatılması açısından önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Balkan coğrafyasında en çok Türkçe eserin Makedonya'da basılması ve Kuzey Makedonya'nın birçok şehrinde Türkçe'nin ikinci resmi dil olarak kabul edilmesi, Köprü Dergisinin önemini Türk kültürü ve dili açısından önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmada Köprü dergisi nicel içerik analizi yöntemiyle incelenmiş, derginin Balkanlarda Türk basını içindeki yeri, Türk kültürünün yaşatılmasındaki rolü irdelenmiştir. Özellikle yazılı metinlerin analiz edilmesinde sıklıkla kullanılan nicel içerik analizi tekniğinin temel amacı, kategoriler oluşturarak içeriğin kodlanması ve bu kodların tekrar etme sıklığına bağlı olarak kategorilerin yoğunluğunun tespit edilmesidir. Bu doğrultuda derginin yayınlanan ve Köprü Derneği arşivinde yer alan tüm sayıları çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında toplam 60 sayı incelenirken, arşivde bulunmayan 7., 10., 11., 12., 18., 25., 31., 59., 60., 61., 62., 64., 65., 66., 68., 69., 70. ve 74. sayılar kapsam dışı bırakılmıştır.

Bulgular

Derginin amacı ve yayın politikası

Ocak 2002’de yayın hayatına başlayan Köprü dergisi, Makedonya’nın başkenti Üsküp’te Doç. Dr. Hayati Yavuzer’in destekleriyle Oktay Ahmed’in fikirleri ve Anadolu Kalkınma Vakfı Makedonya Temsilcisi Mehmet Belül’ün yardımlarıyla bir grup üniversite öğrencisi tarafından yayın hayatına hazırlanmıştır. Derginin adı, halk arasında Vardar Köprüsü veya Taş Köprü isimleriyle adlandırılan Fatih Sultan Mehmet Köprüsü’nden esinlenen Leyla Şerif Emin’in teklifi ile konulmuştur (İbrahimgil 47). Sorumlu ve başyazar Âdem Bayram derginin ilk sayısında “Başlarken” yazısıyla derginin çıkış amaçlarını, “Makedonya Türkleri olarak, bize ait olan kültürel değerlerimizi yansıtan konulara geniş yer vermek ve böylece ortak kültürel bilincin uyandırılması ve yükseltilmesinde katkı sağlamaktır” ifadeleriyle açıklamıştır. Köprü dergisi, dil, edebiyat, ağırlıklı olarak tarih konularına, kültür yazılarına, sanatsal görüşlere, araştırma ve inceleme yazılarına dergi içerisinde yer vermektedir. Dergi, 2003 yılında Köprü Kültür Sanat ve Eğitim Derneği adı altında dernekleşmiştir. Köprü dergisi faaliyetlerine 2003 yılı itibarıyla dernek çatısı altında devam etmektedir. Dergi bünyesinde 2 Kasım 2009 yılında 9-14 yaş çocuklar için “Eğlenceli Eğitim ve Kültür Dergisi” olan Kardelen Dergisi çıkarılmıştır. Derginin 38. sayısının iç kapağında “Ümit bağladıklarımız için” başlığı ile Kardelen çocuk dergisinin duyurusu yapılmıştır. Divan Yayıncılık ve Yeni Balkan Yayınları dernek bünyesinde dergi ve kitap neşreden iki yayınevi olarak Makedonya’nın kültürüne, sanatına, eğitime ve Türk edebiyatına büyük katkı sunmaktadır. Köprü dergisi günümüzde Üsküp’te yayın hayatına devam eden tek “Kültür, Sanat ve Edebiyat” dergisidir. Bazı sayıları hariç genel olarak üç ayda bir çıkmaktadır. Derginin, yayın sürecinde genel olarak şekil ve muhteva bakımından birçok değişiklik yapılmıştır. Ancak yayın politikasında tutucu bir tavır sergilemiştir. Yazar kadrosu yerel yazarlardan oluşmaktadır. Ancak ülke dışından birçok yazarın yazılarına da yer verilmektedir. Dergide en çok eser veren yazarlar sırasıyla Leyla Şerif Emin, Avni Engüllü, Fahri Ali, Hüsrev Emin, Fahri Kaya, Ahmet Lökçe, Melahat Engüllü, Zeynel Beksaç, Bekir Abdî, Recai Özcan, Süleyman Baki, Yaser Halim, Taner Güçlütürk, Saadet Nebî, Melek Seyfulai, Nedim Emin ve Mehmed Arif’dir.

Köprü dergisinin içeriği

Köprü dergisi kültür sanat ve edebiyat konularına ağırlık veren üç ayda bir yayınlanan bir dergidir. Dergide deneme, şiir, hikâye, röportaj, gezi yazısı, araştırma, makale, sempozyum gibi birçok önemli edebi ve akademik esere yer verilmektedir. Tablo 1’de Köprü dergisinin içerikleri konularına göre kategorilere ayrılarak, bu kategorilerin yer aldığı derginin sayısı, toplam yayın sayısı ve alt kategorilerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Köprü Dergisinde Yer Alan Tür Ve Konu Kategorileri

Kategori	Dergi Sayısı	Toplam Yayın Sayısı	Alt kategoriler
Deneme	Tüm Sayılar	529	Bireysel konular, Aşk, Sevgi, Özlem, Yalnızlık, Sosyal Meseleler, Osmanlı Medeniyeti, Türk Kültürü, Balkan ve Makedonya Türkleri, Balkan Medeniyeti, Üsküp Şehri, Toplum ve Yaşam, Göç, Kültür-Sanat- Edebiyat, Folklor, Doğa, Coğrafya, Dil, Eğitim, Din, Vatan, Kimlik.
Şiir	Tüm Sayılar	548	Bireysel Konular, Aşk, Sevgi, Özlem, Yalnızlık, Sosyal Meseleler, Osmanlı Medeniyeti, Türk Kültürü, Balkan ve Makedonya Türkleri, Balkan Medeniyeti, Toplum ve Yaşam, Göç, Kültür-Sanat-Edebiyat, Folklor, Doğa, Coğrafya, Dil, Eğitim, Din, Vatan, Kimlik.
Hikâye	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 13, 14, 17, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 43, 44, 46, 47, 56, 67.	55	Edebiyat, Memleket, Yaşam, Folklor, Göç-Gurbet, Bireysel Konular.
Gezi Yazısı	3, 32, 33, 34, 35, 36, 45, 49, 76.	8	Göç, Coğrafya, Yaşam.
Makale	2, 3, 5, 6, 13, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 73, 75, 76, 77, 78.	29	Dil, Folklor, Şahsiyet, Osmanlı Kültür ve Medeniyeti, Sanat-Edebiyat, Din, Göç, Makedonya-Üsküp'ün İdari Yapısı, Toplum-Yaşam, Basın-Yayın, Ekonomi, Balkan Kültürü ve Medeniyeti.
Röportaj Söyleşi	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 55, 56, 58, 63, 67, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78.	46	Dil, Din, Tarih, Kültür, Sanat ve Edebiyat, Eğitim, Osmanlı Medeniyeti, Makedonya Kültürü, Balkan Kültürü, Basın-Yayın, Folklor, Vakıflar, Şair-Yazar, Göç, Diploması, Siyaset.
Araştırma	15, 16, 17, 19, 26, 42, 46, 49.	11	Din, Osmanlı Medeniyeti, Balkan Kültürü, Eğitim, Yaşam, Şahsiyet.
Sempozyum	57.	9	Din, Siyaset, Göç, Dil, Osmanlı'nın Balkanlardaki Kültür ve Medeniyeti.
Manevi Önderler ve Önemli Şahsiyetler	1, 3, 5, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 24, 26.	16	Kültür-Sanat-Edebiyat, Dil, Folklor, Türk Kültürü, Din.

Dergide yer alan önemli edebi türlerin başında deneme gelmektedir. Dergide en çok eser veren yazar ve şair Leyla Şerif Emin'in deneme yazıları ön plana çıkmaktadır. Aynı zamanda Kefayet Abdürrahman Tahir, Fahri Kaya, Fahri Ali, Avni Engüllü, Abdülkadir Hayber, Recai Özcan, Ahmet Lökçe, Sevba Abdula, Saadet Nebi, Taner Güçlütürk, Seyyid Emin, Mümin Ali, Melek Seyfulai ve Mehmet Arif dergide eser veren önemli deneme yazarlarındandır. Dergide birçok yazarın tekrar eden konu başlıkları mevcuttur. Fahri Kaya, Yahya Kemal Beyatlı, Mehmet Akif Ersoy gibi önemli şahsiyetlerin üzerinde durulmuş ve yazarlar yazılarında bu şahsiyetlere geniş yer vermiştir. 46. sayıda Makedonya Türklerinin önemli şair ve yazarlarından Fahri Kaya'ya özel bir sayı çıkarılması ve yazarların Fahri Kaya'yı anlatan yazılarının dergide yer alması bunun en önemli örneklerindendir. Aynı şekilde sayı 76'da Fahri Kaya'nın vefatından dolayı Fahri Kaya'yı anlatan yazılara da yer verilmiştir.

Yahya Kemal Beyatlı ve Mehmet Akif Ersoy’u tanıtan ve anlatan yazılar dergide sıkça yer almıştır. Dergide yayınlanan denemeler ağırlıklı olarak aşk, sevgi, özlem, yalnızlık, sosyal meseleler, Osmanlı medeniyeti, Osmanlı kültürü ve mirası, Türk kültürü, Balkan ve Makedonya Türkleri, Balkan medeniyeti, Üsküp şehri, toplum ve yaşam, göç, kültür-sanat-edebiyat, folklor, doğa, coğrafya, dil, eğitim, din, vatan, kimlik gibi birçok konu ele alınmıştır.

Dergide öne çıkan bir diğer önemli tür şiirdir. Şiire dergide yoğun olarak yer verilmiştir. Derginin ön kapağı veya arka kapağının iç kısmında Abdülfettah Rauf ve Necati Zekeriya’nın şiirlerine yer verilmiştir. Bundan yola çıkarak dergi bu iki şairin çizgisinde bir yayın politikası izlemiştir. Abdülfettah Rauf şiirlerinde genel olarak din ve vatan konusunu işlemiştir. Necati Zekeriya ise daha çok milli konular üzerinde durmuştur. Dergide İlhami Emin, Melahat Engüllü, Hüsrev Emin, Avni Engüllü, Fahri Ali, Leyla Şerif Emin, Fahri Kaya, Şükriye Yusuf, Sabit Yusuf, Bekir Abdi, Rıfat Emin, Bahar Yusuf, Zeynel Beksaç, Bennu Musli, İskender Muzbeg, Taner Güçlütürk, Yaser Halim, Gulasfi Melani, Naciye Hasan, Seyhan Yakupi, Esra Süleyman, Hayati Yavuzer, Mehmed Arif ve Mümin Ali şiirleriyle ön plana çıkan şairlerdir. Aynı zamanda birçok amatör şairin şiirlerine ve bir anonim şiire yer verilmiştir. Şiirlerde deneme yazılarında olduğu gibi ağırlıklı olarak aşk, sevgi, özlem, yalnızlık, sosyal meseleler, Osmanlı medeniyeti, Osmanlı kültürü ve mirası, Türk kültürü, Balkan ve Makedonya Türkleri, Balkan medeniyeti, toplum ve yaşam, göç, kültür-sanat-edebiyat, folklor, doğa, coğrafya, dil, eğitim, din, vatan, kimlik konuları yoğun bir şekilde şiirlere konu edinmiştir. Dergide şairlerin tekrar eden şiir başlıkları da mevcuttur.

Deneme ve şiirden sonra hikâye türüne de ağırlık verilmiştir. Dergide Vasfi Samim’in hikayeleri ön plana çıkmaktadır. Önder Özgürlü, Leyla Şerif Emin, Sevim Bahtiyareviç, Oktay Ahmed, Nurel Kain, Erman Şaban, Hayati Yavuzer, Neyat Süleyman, Enis Emin, Beyza Kazım, Şennur Süleyman, Zekeriya İbrahim, Suat Engüllü, Suat Abdürrahman, Aysel Doko, Salih Gün, Süleyman Sait, Lütfü Seyfullah, Muhammed Barış, Semra Nanuş, Nuran Yılmaz, Şükriye Yusuf, Vasfi Samim, Ahmet İgciler, Sadiye Emin, Fahri Kaya, Avni Abdullah ve Ceyda Lama dergide yer alan önemli hikâye yazarlarıdır. Dergide bireysel konular, edebiyat, memleket, yaşam, folklor, göç-gurbet gibi konular ve hikayeler de yer almıştır. Dergide az da olsa gezi yazısına yer verilmiştir. Kefayet Abdürrahman, Halime Yıldız, Süleyman Dağ ve Seyyid Emin’in yazıları yayınlanmıştır. Göç, coğrafya, Anadolu, yaşam gibi konulara gezi yazılarında yer verilmiştir. Dergide yer verilen bir diğer edebi tür makaledir. Süleyman Baki, Ömer Fatih Üskübi, Nazım İbrahim, Necati Çayırılı, Abide Doğan, Kadriye Süleyman, Yeliz Daut, İbrahim Yusuf, Fatih Süleyman, İdris Bostan, Önder Bayır, Ahmet Şerif, Abdülmecit Nuredin, Gragi Georgiev, Fahriye Emgili, Fatih Murtezan, Tahir N. Üskübi, Buse Çelik Kader, Ertuğrul Karakuş, Sezer Salihi, Ataulah Aliyi ve Fahri Kaya önemli makale yazarlarıdır. Dergide Türk dili, folklor, şahsiyet, Osmanlı kültür mirası ve medeniyeti, sanat-edebiyat, din, göç, Makedonya-Üsküp’ün idari yapısı, toplum-yaşam, basın-yayın, ekonomi, Balkan kültürü ve medeniyeti gibi birçok makaleye yer verilmiştir. Köprü dergisinde hemen her sayısında yer alan röportaj, söyleşi ve mülakatlar toplumun her alanına hitap etmektedir. Edebiyattan, sanata, eğitimdən, tarihe kadar birçok farklı alanda uzman ve önde gelen kişiler ile yapılan görüşmeler derginin önemli kısmını oluşturmaktadır. Dergide yer alan röportaj, söyleşi ve mülakatlarda çoğunlukla dil, din, tarih, kültür, sanat ve edebiyat, eğitim, Osmanlı medeniyeti, Makedonya kültürü, balkan kültürü, basın-yayın, folklor, vakıflar, şair-yazar, göç, diplomasi, siyaset gibi konular üzerinde durulmuştur.

Dergide araştırma yazılarına da yer verilmektedir. Muhammed Aruçi, Yusuf Hamzaoglu, Muharrem Yahya, Cemal Aydın, Fahri Kaya ve Süleyman Baki önemli araştırma yazarlarıdır. Din, Osmanlı medeniyeti, Balkan kültürü, eğitim, yaşam, şahsiyet gibi konular ele alınmıştır. Derginin 57. sayısı 8 Haziran 2013 yılında Üsküp Makedonya’da Balkan Savaşları’nın 100. yılında “Osmanlı’dan Sonra Balkanlarda Kaybolan Değerler” Sempozyumu için ayrılmıştır. İsmail Mangaltepe, Ali Fuat Örenç, Dragi Georgiev, Zekeriya İbrahimi, Ahmet Şerif, Kosta Balabanov, Adnan Şerif, Nuredin Ahmeti ve H. Yıldırım Ağanoğlu’nun sempozyum bildirilerine yer verilmiştir. Sempozyumda din, siyaset, göç, dil, Osmanlı’nın Balkanlardaki kültür ve medeniyeti gibi konular yer almıştır.

Dergide özellikle Manevi Önderlerimizi Tanıtıyoruz bölümünde Kuzey Makedonya'nın Türk edebiyatına kültürüne ve mirasına yön veren, genç kuşaklara öncülük eden, değerli şair, yazar ve önemli şahıslar tanıtılmış ve yazılar ile anlatılmıştır. Derginin bütün sayılarında kültür haberleri ve özlü sözler yer almıştır. Folklorumuzdan bölümünde Balkanlara ve Makedonya Türklerine ait masal, ninni, türkü ve manilere yer verilmiştir. Derneklerimiz bölümünde Makedonya'da Türklerin faaliyete geçirdiği dernekler tanıtılmıştır. Şair Aşık Çelebi kütüphane raflarından eserlerin tanıtımı, klasik Türk yazarlarımızı tanıyalım bölümü ve kitap tanıtımları yapılmıştır. Dergide ayrıca yeni bölümlere yer verilmiştir ancak bu bölümler sadece bir veya iki sayı da yer almıştır. Bunlar; süreli yayınlar, Fahri Kaya'nın yayınlanan kitaplarının bibliyografisi, dernek merkezi ve kütüphanemizin açılış töreninde dernek başkanımızın yapmış olduğu açılış konuşması, kaybolan değerlerimiz, Köprü sanal alem muhabbetleri-okuyucu mektupları, Doğu Makedonyalı öğrencilerle söyleşi, Makedonya Türk Edebiyatı'na katkı sağlamak adına Aziz Kiril Metodi Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türkoloji Bölümü mezunların bitirme tezleri, film analizi, Sesler dergisinden seçmeler, Osmanlıdan sonra Balkanlarda kaybolan değerler sempozyumu bildirilerine yer verilmiştir.

Türk kültürü bağlamında Köprü dergisinin içerikleri

Osmanlı'nın Balkanlara hâkim olmasından sonra Türklerle, Türk diliyle, Türk kültürüyle birlikte yaşayan Balkan halkları Türk kültüründen doğrudan etkilenmiştir. Ancak Osmanlı'dan sonra, Türkler Balkanlarda azınlık durumuna düşmüş ve kültür emperyalizmine maruz kalmıştır. Bu süreçte Türk dili ve Türk kültürünün yaşatılması açısından basın yayın faaliyetlerinin payı oldukça büyüktür. Köprü dergisinde yer alan içeriklerin Türk kültürü bağlamında analizi Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Türk Kültürü Bağlamında Köprü Dergisinin İçerik Dağılımı

Kategori	Dergi Sayısı	Toplam Yayın Sayısı	Alt Kategoriler
Dil	2, 5, 6, 37, 38, 44, 63, 71.	8	Röportaj, Makale, Şiir, Deneme,
Osmanlı Türk Mirası ve Medeniyeti	1, 2, 3, 5, 9, 13, 17, 23, 24, 27, 28, 34, 41, 51, 57, 76, 77, 78.	29	Deneme, Şiir, Söyleşi, Araştırma, Röportaj,
Balkan Kültürü ve Medeniyeti	22, 67, 73	3	Araştırma, Deneme, Makale,
Balkan ve Makedonya Türkleri	3, 6, 51, 57, 73	7	Deneme, Şiir, Söyleşi,
Üsküp Şehri	5, 48, 55, 58	6	Şiir, Deneme,
Göç	51	1	Şiir,
Folklor	3, 5, 50, 57, 58	5	Deneme,
Coğrafya	45, 56, 75, 76	4	Gezi yazısı, Deneme,
Tarih	2, 4, 5	3	Röportaj, Makale,
Kültür, Sanat ve Edebiyat	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 14, 15, 20, 23, 29, 32, 33, 38, 39, 40, 46, 50, 63, 77	34	Röportaj/Söyleşi, Deneme, Makale, Mülakat,
Eğitim	4, 13, 30	4	Söyleşi, Deneme,
Din-inanç	2, 6, 19, 53,	4	Deneme, Araştırma, Şiir,
Basın-Yayın	6, 8, 13, 16, 21.	6	Makale, Deneme,

Köprü dergisinde 34 içerik ile en çok ele alınan konu Türk kültürü, sanatı ve edebiyatıdır. Kültürün bütünlüğü oluşturan manevi bir güç ve bağlayıcı bir öge olduğu yazılarda sıklıkla ele alınmış, dil, sanat, inanç ve değer sistemleri, örf ve adetler, Türk Halk edebiyatı, çağdaş Türk edebiyatı üzerine içerikler yayımlanmıştır. Balkan ülkelerinde ve Makedonya'da Türklerin yoğun yaşadığı yerlerde kültür birliği olduğu için Türkiye Türkçesi kullanılmasının, Türkçe gazete ve dergiler ile Türkçe radyo yayınlarının,

düzenlenen kültürel etkinliklerin, Türk kültürünün yaşatılması açısından önemine vurgu yapılmıştır. Makedonya Türklerinin temsili açısından Türkiye’de düzenlenen Rumeli kültür gecelerinin işlevselliği ile Türklerin azınlık olarak Balkanlar’da yaşadıkları zorluklar ve baskılar dikkat çeken diğer konu başlıklarıdır. Makedonya Türklerinin evlilik ve düğün adetleri ile yöresel mutfak ürünleri ile ilgili 3 yazı yayınlanmıştır.

Folklor içerikli çeşitli yazılarda da halk türküleri ile Makedonya Türklerine ait maniler, masallar, özellikle Prizren ağızyla deyişlerin araştırılması ve derlenmesi gerektiği konusunda çağrı yapılmıştır. Makedonya sınırları içerisinde yaşayan Yörük Türk toplulukları, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra folkloru derleyen ve yayınlayan Türk aydınlarından öğretmen-yazar Hüseyin Süleyman’ın emekleri ve Doğru Yol Türk Kültür Sanat Derneğinin çalışmaları dikkat çekici yazılardır.

Dergide en çok ele alınan konulardan biri Osmanlı döneminden kalan tarihi ve kültürel eserlerdir. Taş Köprü, Davut Paşa Hamamı, Kapalıçarşı, Türk Çarşısı, Burmalı Camii, Raven Camii, Simnitsa Camii, Osmanlı dönemi Saat Kuleleri gibi eserler incelenmiştir. Yazıların genel içeriği, Osmanlı medeniyeti ve kültürünü yansıtan eserlerinin Makedonya için büyük bir zenginlik olduğu, toplumsal hafızanın önemli bir parçası olduğu, ancak gelecek kuşaklara aktarılması için çeşitli çalışmaların yapılması gerektiği üzerinedir. Osmanlı eserlerinin büyük bir kısmının komünist rejim döneminde yıktırılması, Üsküp depreminde çok sayıda eserin yok olması gibi etkileri ele almıştır. Restorasyon çalışmaları, vakıf kültürünün canlandırılması, Türk gençlerinin kültürel faaliyetlerine aktif olarak katılımının sağlanması gibi çözüm önerileri vurgulanmıştır.

Dil temalı yazılarda genel olarak dilin bir kimlik olduğuna; bir milletin kendisini, yaşayışını, kültürünü, inancını, devlet anlayışını, tarih şuurunu, gelenek ve göreneklerini, folklorunu ve daha fazlasını dil ile ifade ettiğine araç vurgu yapılmıştır. Türkçe’nin Balkanlarda Türk varlığını kanıtladığı ve Türk kültürünü geleceğe taşıyacağı üzerinde durulmuştur. Yazılarda en çok işlenen konulardan biri Türklerin ana dillerinde eğitim almaktan mahrum kalmaları, Türkçeye yönelik baskı ve yasaklardır. Rumeli Türklerinin kimliklerini korumak, gelenek görenekleri yaşatmak ve özdeş değerlerle yarınlara taşımak için Türkçe nöbetine durdukları, farklı yazarlarca dile getirilmiştir.

Din ve inanç konulu yazılar medreseler, mevlit geleneği, dini bayramlar ve camilerin toplulukları birleştirici gücü üzerine yoğunlaşmaktadır. Makedon, Arnavut, Boşnak, Sırp, Roman, Ulah ve diğer milletlerin birlikte huzur içinde yüzyıllarca yaşamalarında, Osmanlı eserlerinin tüm toplumların kullanımına açık olmasının ve hoşgörünün önemine değinilmiş, özellikle ibadet merkezlerinde Türkçe etrafında toplanıldığı vurgulanmıştır.

Tarih konulu yazılarda asırlardır Balkan coğrafyasında yaşayan Türklerin mirasına sahip çıkılması gerektiği üzerinde durulmuş, tarih çalışmalarının önemi vurgulanmış, Balkanların Türk tarihinin ayrılmaz bir parçası olduğuna değinilmiştir. Bir içerikte de göç olgusu ve Anadolu’ya yapılan zorunlu göçlere yer verilmiştir.

Eğitim içerikli yazılarda ana dilde eğitim ve Türkçe dil edinimi üzerinde durulmuştur. Türk kültürünün korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında en önemli aracın dil olduğu vurgusu yapılmış, azınlıkların yaşadığı sorunlara rağmen Türkçeye sahip çıkılması gerektiği savunulmuştur.

Genelde Balkan özelde Makedonya Türklerinin yaşamlarını ele alan yazıların odak noktası özellikle siyasi görüş farklılıklarının bir kenara bırakılarak, Türk kültürü ve Türkçe etrafında birlik oluşturulmasıdır. Ana dilde eğitim veren kurumlar ve yayın yapan kuruluşların Türk birliğinin oluşturulmasındaki önemine değinilmiştir. Ayrıca Türk sivil toplum teşkilatlarının, Türk kimliğinin muhafaza edilmesi ve tarihinden kopmayan şuurulu Türk nesillerin yetişmesinde sorumlulukları ve önemi vurgulanmıştır.

Üsküp şehrine dair yazılarda öne çıkan tema çarşısı, çeşmeleri, hanları, konakları, camileri, hamamları, medreseleri ile Üsküp’ün bir Osmanlı şehri olduğu, şehrin hemen her noktasında Türk izlerinin bulunduğu, şehrin Türk kültürü ile anlam kazandığıdır. Buradaki kültürel yansımalar, Anadolu şehirleriyle karşılaştırılmış, Üsküp’ün bir ecdat yadigarı ve Türk diyarı olduğunu anlatılmıştır.

Tartışma

Balkan toprakları zengin kültürlerin ve farklı medeniyetlerin beşiği olmuş, Slav-Hristiyan ve Türk-İslam kültürü ve medeniyetlerine ev sahipliği yapmıştır. Farklı toplumların buluşmasında bir kavşak olan Balkanlarda, Türk kültürünün derin izleri bulunmaktadır. Bölgede beş asırdan daha uzun bir süre hüküm süren Osmanlı Devleti, siyasi, ekonomik, ticari, kültürel açıdan bölgede istikrarı sağlamış, sistemli iskân politikası ile bölge kısa zamanda Türkleşmiştir. Türklerle, Türk diliyle, Türk kültürüyle birlikte yaşayan Balkan halkları Türk kültüründen doğrudan etkilenmiştir. Böylece Türk kültürü yüzyıllar boyunca Balkan kültürünü besleyen en önemli kaynak olmuştur. 19 ve 20. yüzyılların karmaşık siyasî ilişkilerinin ve bu süreçte yaşanan göçlerin, sosyal dalgalanmaların olumsuz etkilerine rağmen Balkan toprakları günümüzde de Türk kültür merkezi olma özelliğini korumaktadır.

Balkanlarda Türkçe basın yayın hayatı 1800'lü yılların son çeyreğinde başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin dağılmasının ve Anadolu'ya yaşanan göçlerin ardından Balkanlarda azınlık bir toplum olan Türkler, dillerini, dinlerini, kültür varlıklarını ve kimliklerini muhafaza etmek durumunda kalmış, seslerini duyurmak için basın yayın faaliyetlerine ağırlık vermişlerdir. Bu süreçte Türk dili ve Türk Kültürünün yaşatılması açısından basın yayın faaliyetlerinin ve Türk basının payı oldukça büyüktür. Ana dillerini siyasi ve sosyolojik ortamın sağladığı koşullar içinde canlı tutmaya çalışan Türkler, kültürlerini yaşatmak adına yerel yazılı basını kullanmış, kendi dillerinde eğitim ve kültürün öncüsü olan gazete ve dergiler çıkarmışlardır. Ancak Osmanlının bölgeden çekilmesinden sonra bu durum pek de kolay olmamıştır. Yugoslavya'nın kurulmasıyla birlikte Türkler dini ve kültürel alan başta olmak üzere kendi hak ve hürriyetlerini korumak adına birçok girişimde bulunmuştur. Yugoslavya'nın dağılması basın yayın hayatını etkilenmiş, çoğu gazete ve dergi kapatılmıştır. Ancak Makedonya Türkleri, tüm olumsuzluklara rağmen, kimliklerini ve değerlerini korumak ve bu topraklarda Türk dilinin ve kültürünün varlığını sürdürmek için basın yayın çalışmalarına devam etmiştir. Bu bağlamda Balkanlarda en çok Türkçe gazete, dergi ve kitap Makedonya'da basılmıştır. Bu dönemde 2002 yılında Üsküp'te yayımlanan, Türk varlığını, kültür ve sanatını, edebiyatını, folklorunu günümüze ulaştıran Köprü dergisi de bu yayınlardan biridir.

Köprü dergisi kültür sanat ve edebiyat konularına ağırlık veren süreli bir yayındır. Dergide deneme, şiir, hikâye, röportaj, gezi yazısı, araştırma, makale, sempozyum gibi birçok önemli esere yer verilmektedir. Aynı zamanda Özlü Sözler, Kültür Haberleri, Folklorumuzdan, Manevi Önderlerimiz, Kitap Tanıtım Ve Tahlili, Sanat Fidanlığı gibi bölümler de yer almaktadır. Dergide çıkan yazılarda yoğun olarak Üsküp şehri ve şehrin milli, kültürel, tarihi mirası, tarihe tanıklık eden Vardar nehri, Osmanlı kültürel mirası ve eserleri, Osmanlının bölgeden çekilmesiyle kaybolan değerler, Makedonya Türklerinin yaşamları ve sorunları, Balkan Medeniyeti, Türk kimliği, Türkçe dili, aşk, özlem, göç, edebiyat, sanat, yazınsal değerler, Anadolu, İslam dini ve musiki gibi birçok konu ele alınmıştır. Dergide, sosyal meseleler, Osmanlı medeniyeti, Türk kültürü, Balkan ve Makedonya Türkleri, Üsküp şehri, göç, folklor, doğa, coğrafya, kültür-sanat- edebiyat, dil, eğitim, din, vatan, kimlik, aşk, sevgi, özlem, yalnızlık, gurbet, vakıflar, şair-yazar, diplomasi, siyaset, basın-yayın faaliyetleri konularında olmak üzere deneme, şiir, hikaye, gezi yazısı, makale, röportaj, araştırma, sempozyum ve önemli şahsiyetlerle ilgili biyografi yazıları bulunmaktadır. Türk kültürü bağlamında ele alındığında Köprü dergisinin en çok vurguladığı konu Türk kültürü, sanatı ve edebiyatıdır. Toplam 21 sayıda ve 34 yayın içeriğinde Türk kültürü, sanatı ve edebiyatı ele alınmıştır. Bunu, deneme, şiir, söyleşi, araştırma ve röportaj türlerinde toplam 29 yayın içeriği ile Osmanlı mirası ve medeniyeti takip etmektedir. Dergide en az üzerinde durulan konu ise Anadolu'ya yapılan zorunlu göçlerdir.

22 yıldır yayınlarına aralıksız devam eden Köprü dergisi Makedonya ve çevresinde yaşayan Türkler için köprü görevi görmektedir. Türklerin kimliklerini muhafaza etmesi ve Türkçe'nin basın yayın faaliyetleri yoluyla yaşatılması açısından Köprü Dergisi önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Dergide yetişen birçok yazar, gazeteci ve yayıncı Türkçe dilini yaşatmaya ve Türkçe basını bölgede devam ettirmeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda günümüzde hala neşredilen dergi bölgede Türk basını açısından oldukça önemlidir. Balkanlarda yaşanan gelişmeler basın yayın çalışmalarını her dönemde

etkilemiştir. Balkan topraklarında çıkan Türkçe yayınların çoğunun amacı bölgedeki Türk varlığını devam ettirmek ve Türk dilini yaşatmaktır. Bu doğrultuda Balkanlardaki Türk basını, Türklerin geçmişle bağlarını güçlendirmek ve bölgedeki Türk toplumlarının dilini, kültürünü ve kimliğini yaşatmak adına önemli bir görev üstlenmiştir. Geçmişten günümüze bölge coğrafyasında Türkçe yayın faaliyetlerine olan ihtiyaç, Köprü dergisinin Türk basını için sağladığı katkının ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç

Balkanlardaki Türk varlığının temel taşlarından ve Türk kimliğinin en önemli unsurlarından biri dildir. Bu bağlamda kültürel mirasın devamlılığını sağlayan Türkçe yayınlar, milli ve manevi değerlerin muhafaza edilerek nesiller arasında bir bağ kurmasının teminidir. Bunun yanı sıra Makedonya gibi Türk nüfusun çoğunlukta olmadığı bölgelerde yapılan Türkçe basın yayın faaliyetleri, Balkanlardaki Türkler ile Türkiye arasındaki bağların güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla bölgede Türkçe yayın yapmak, bir dilin devamlılığını sağlamanın yanı sıra kültürel kimliğin korunması ve tarihi bağların sürdürüldüğü ortak zeminin oluşturulması açısından da önemlidir. Balkanlarda gazete, dergi ve kitap gibi Türkçe yayın ve eserin basıldığı yer Makedonya'dır. Yugoslavya'nın dağılmasının ardından, birçoğu devlet tekelinde yürütülen basın yayın faaliyetlerinde durgunluk yaşanmış olsa da Makedonya Türkleri, Türk dilinin ve kültürünün varlığını sürdürmek için basın yayın çalışmalarına devam etmiştir. 2002 yılında yayın hayatına başlayan Köprü Dergisi, bu önemli yayınlardan biridir.

Kuzey Makedonya'da tek Türkçe kültür sanat ve edebiyat dergisi hüviyetine sahip olan Köprü Dergisi, aralıksız yayın hayatına devam etmektedir. Edebiyattan sanata birçok alanda Türk kültürünün hafızası niteliğindeki dergi, kültürel değerlerin korunmasında ve kültürel aktarımda önemli bir rol üstlenmektedir. Türk medeniyeti, tarihi eserler, gelenekler, ana dil gibi konularla okura ulaşma gayretinde olan Köprü dergisi, Türkleri derinden etkileyen tarihi süreçte bölgede kalanların değerlerini yaşatma mücadelesinde büyük bir öneme sahiptir. Dergide yetişen birçok yazar, gazeteci ve yayıncı Türkçe dilini yaşatmaya ve Türkçe basını bölgede devam ettirmeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda günümüzde hala neşredilen dergi bölgede Türk basını açısından oldukça önemlidir.

Beyan ve Açıklamalar

- 1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı:** Konsept – E.G/G.K.; Tasarım- E.G/G.K.; Denetim- E.G/G.K.; Kaynaklar- E.G; Veri Toplanması ve/veya İşlenmesi- E.G; Analiz ve/veya Yorumlama- E.G/G.K.; Literatür Taraması- E.G/G.K; Makale Yazımı- E.G/G.K; Eleştirel İnceleme- E.G/G.K.
- 2. Çıkar çatışması:** Çıkar çatışması bulunmamaktadır.
- 3. Etik Raporu:** Bu çalışma, insan ve hayvanlar üzerinde veri toplamaya dayanmadığından etik kurul onayı gerektirmemektedir.
- 4. Araştırmanın Modeli:** Çalışma bir araştırma makalesidir.
- 5. Bilgilendirme:** Bu çalışma, birinci yazarın, ikinci yazarın danışmanlığında, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı'nda hazırlamış olduğu "Balkanlarda Osmanlı Sonrası Türk Basınının Seyri: Üsküp Köprü Dergisi Üzerine Bir İnceleme" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir. Tez çalışması, Atatürk Üniversitesi tarafından BAP projesi kapsamında desteklenmiştir. Proje ID:12582.

References

1. Archive Resources

Köprü Association Archive

Köprü Magazine, (2002-2020). 1, 2, 3, 5,6, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 63, 67, 71, 72, 73, 75, 76, 77.

2. Researches and Reviews

Adalı, M. (1994). Değişen balkanlar. *Yeni Türkiye*, 1, 63-77.

Aliov, M. (2023). On the role of Balkan Turkish print media as a carrier of the Balkan Turkish literature. *Studies on Turkish Language and Literature in the Balkans*, 5(1), 2023, 71-93. <https://doi.org/10.47139/balted.1198462>

Budak, L. (2011). Bağımsızlıktan sonra Makedonya’da medya. *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi*, 2(8), 145-155.

Çelebi, T. (2015). Pioner: the first Macedonian Turkish children literature newspaper (analysis – index) . *Türk International Language, Literature and Folklore Researches Journal*, 1(6), 119-139.

Hüseyinoğlu, A. (2015). Turkish language in the Balkans from past to present: The case of western trace (Greece). *Electronic Journal of Political Science Studies* , 6(11), 79-96.

İbrahimgil, M. Z. (2012). Fatih Sultan Mehmet Bridge Stone in Skopje. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 5(10), 46-54.

İslam, A. (2001). Balkanlarda Türkçe basın hakkında bir değerlendirme. *BİLİG*, 19, 54-63.

Kaya, F. (1999). “Makedonya’da Türkçe yayın hayatı”. *Balkan ülkelerinde Türkçe eğitim ve yayın hayatı bilgi şöleni (20-24 Nisan 1998) bildiriler* (pp. 251-281), TDK Yayınları.

Lutviyi, S. (2019). 1912-1990 yılları arasında Makedonya Türkleri: Eğitim, kültür ve toplum hayatı. Trakya Üniversitesi.

Okumuş, S. K. & Hakan-Kaçar, E. (2013). Makedonya’da Türkçe yayımlanan bir çocuk dergisi: Tomurcuk. *Uluslararası Dil ve Edebiyat Konferansı (Balkanlarda Türkçe) Bildiri Kitabı*, 2, 268-276.

Ödemiş, Z. (2023). A brief look at the existence of the Turks in Northern Macedonia and the existential struggle in modern day. *International Journal of Turkish Literature Culture Education*, 12(1), 443-472. <https://doi.org/10.7884/teke.5571>

Sarıtuğ, B. (2023). An evaluation on the contribution of Turkish culture to Turkish teaching [North Macedonia] in the works of yeni Balkan publishing house between 2010-2022. *International Journal of Social and Educational Sciences*, 19, 31-57.

Yıldız, İ. (2009). Makedonya’dan gelen Türk sesi: Hikmet dergisi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken/Journal of World Of Turks*, 1(2), 203-206.